

WAT KAN UW BEDRIJF ONDERNEMEN TEGEN TERRORISME?

BEDRIJVEN EN TERRORISMEBESTRIJDING

Terrorisme. U leest erover in de krant en hoort erover op radio en televisie. Ook uw bedrijf of uw medewerkers kunnen er - direct of indirect - mee te maken krijgen.

In deze brochure leest u:

- wat terroristische dreigingen zijn en hoe u ze kunt herkennen;
- wat u kunt doen om te voorkomen een doelwit te worden;
- bij wie u terecht kunt voor meldingen en advies.

Terrorisme is:

- het op mensenlevens gerichte plegen van of dreigen met geweld door individuen of groepen;
- het ontwrichten van de samenleving; en/of
- het toebrengen van ernstige schade, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstellingen of politieke besluitvorming te beïnvloeden.

KAN UW BEDRIJF TE MAKEN KRIJGEN MET TERRORISME?

We kunnen ons voorstellen dat terrorisme misschien wat ver van u afstaat. Het is nu eenmaal geen onderwerp waar we dagelijks mee worden geconfronteerd. Toch kunnen bedrijven ermee te maken krijgen.

Terroristen kunnen uw bedrijfsgebouw als doelwit op het oog hebben. Of uw producten, diensten en informatie misbruiken. Maar ook indirect kan uw bedrijf te maken krijgen met terrorisme. Bijvoorbeeld als uw bedrijf afhankelijk is of in de buurt staat van een ander doelwit. U kunt eventueel ook geradicaliseerde medewerkers in dienst hebben die bereid zijn om terroristische activiteiten te ondersteunen.

Dit klinkt misschien alarmerend, maar het is zeker niet de bedoeling om onrust te zaaien of een klopjacht te ontketenen op potentiële terroristen. We willen nuchter blijven. Maar wel reëel. We kunnen nooit alle gevaren uitsluiten. Wel kunnen we proberen de risico's te verminderen. Daarom informeren we u over wat uw bedrijf kan ondernemen tegen terrorisme.

WAAROM UW AANDACHT VOOR TERRORISMEBESTRIJDING?

De continuïteit van uw bedrijf kan in gevaar komen, als u kwetsbaar bent voor terrorisme. Terrorisme is dus één van de risico's waar uw bedrijf mee te maken kan krijgen. Net als bij andere risico's die zich kunnen voordoen zoals criminaliteit, treft u hiervoor maatregelen. Veel bedrijven hebben al een veiligheidsbeleid. Dan rijst de vraag of het nodig is om extra beveiligingsmaatregelen tegen terrorisme te nemen. Mogelijk hoeft u alleen maar te kijken of de huidige maatregelen toegesneden zijn op vermindering van de kwetsbaarheid voor terrorisme. Misschien blijkt dan dat aanvullende maatregelen nodig zijn. Om dat te kunnen bepalen moet u weten in welke mate u kwetsbaar bent.

Hoe kwetsbaar bent u?

Niet elk bedrijf loopt evenveel risico. Onderstaande vragen helpen u met de beantwoording van deze vraag.

- Is mijn bedrijf een aantrekkelijk doelwit voor terroristen?
- Zijn mijn producten en informatie interessant voor terroristen?
- Heb ik mijn bedrijf voldoende beschermd tegen een terroristische aanslag?
- Welke maatregelen kan mijn bedrijf nemen om mijn producten en informatie te beveiligen?

IS UW BEDRIJF EEN AANTREKKELIJK DOELWIT VOOR TERRORISTEN?

Bij de keuze van een doelwit kijken terroristen naar de effecten die ze met een aanslag kunnen bereiken. Zoals het maken van veel slachtoffers of het veroorzaken van calamiteiten. Of uw bedrijf aantrekkelijk is voor terroristische activiteiten, kunt u inschatten aan de hand van de volgende vragen.

4

Zouden terroristen door uw bedrijf te treffen bereiken dat ze:

- **veel slachtoffers maken?** – denk aan bedrijven waar veel mensen bij elkaar komen of plaatsen die moeilijk toegankelijk zijn voor hulpverleners;
- **aanzienlijke economische schade veroorzaken?** – het gaat om grote schade aan uw bedrijf of de omgeving waardoor bijvoorbeeld een belangrijk product of dienst niet meer beschikbaar is, zoals de uitval van het telecomnetwerk;
- **calamiteiten veroorzaken?** – hieronder verstaan we een eerste kleine aanslag die pas in tweede instantie een verwoestende schade teweeg brengt. Zoals een explosie, vergiftiging of besmetting door stoffen die bij uw bedrijf zijn opgeslagen;
- **maatschappelijke waarden aantasten of een symbolische daad stellen?** – u kunt hierbij denken aan bedrijven die volgens terroristen model staan voor bepaalde maatschappelijke waarden, zoals ideologische en religieuze waarden;
- **maatschappelijke onrust teweeg brengen?** – een aanslag, maar ook een dreiging met een aanslag op uw bedrijf kan ervoor zorgen dat maatschappelijke onrust optreedt.

5

BESCHIKT UW BEDRIJF OVER PRODUCTEN, DIENSTEN, KENNIS OF INFORMATIE DIE INTERESSANT KUNNEN ZIJN VOOR TERRORISTEN?

Terroristen kunnen het niet alleen hebben gemunt op uw bedrijfsgebouw. Ze kunnen uw organisatie ook misbruiken om aanslagen voor te bereiden en uit te voeren. Concreet gaat het daarbij om kennis, informatie, goederen of diensten die terroristen gebruiken voor de selectie of verkenning van doelwitten. Ook kunnen terroristen producten die u levert mogelijk gebruiken als grondstof voor explosieven.

Aan de hand van deze vragen kunt u bepalen of uw bedrijf gevoelig is voor misbruik:

- **is uw bedrijf gevestigd bij een potentieel doelwit?** – denk aan een bedreigde ambassade;
- **beschikt uw bedrijf over interessante kennis of informatie?** – zoals adressen en beveiligingsgegevens van organisaties die een potentieel doelwit zijn of recepten waarmee terroristen wapens en explosieven kunnen maken;
- **zouden uw producten of diensten van nut kunnen zijn bij het voorbereiden van aanslagen?** – bedrijven die 'gevoelige' producten verkopen en diensten verlenen zijn onder andere technologische centra en chemische centra;
- **verleent uw bedrijf toegang tot doelwitten?** – medewerkers van uitzendbureaus, onderhoud-, schoonmaak- of beveiligingsbedrijven hebben een goede toegang tot potentiële doelwitten.

Praktijk: Authentieke recepten

'De echtheid van het recept speelt een belangrijke rol in het voorkomen van misbruik. Als het recept er anders uit ziet dan we gewend zijn, is dat verdacht. Denk aan afwijkend taalgebruik of de naam van een onbekende arts. En natuurlijk zijn we extra waakzaam als het gaat om giftige of explosieve stoffen. Van elke stof weten we in welke hoeveelheden ze normaal gesproken worden gebruikt. Als iemand hier komt voor een liter zuivere alcohol of ether, is het logisch dat hij dat niet meekrijgt. Dat geldt ook voor stoffen die minder bekend zijn bij het grote publiek. Als apotheker voel ik mij niet alleen verantwoordelijk voor de gezondheid van mensen, maar ook voor de veiligheid in het algemeen.'

Lisa Budihardjo, apotheker van apotheek Tanthof, Delft

IS UW BEDRIJF BESTAND TEGEN TERRORISTISCHE DREIGING?

Of uw bedrijf te maken kan krijgen met terrorisme, hangt niet alleen af van de vraag of uw bedrijf een aantrekkelijk doelwit is of dat uw bedrijf beschikt over interessante producten, diensten, kennis of informatie. De weerbaarheid van uw bedrijf speelt ook een rol.

Uw bedrijf is bijvoorbeeld kwetsbaarder als:

- **derden makkelijk toegang hebben in en om het gebouw** doordat er te weinig of geen beveiligingsmaatregelen zijn;
- **er vaste routines zijn** die kwaadwillenden veel houvast geven bij het plannen van activiteiten. Bijvoorbeeld het laden en lossen van goederen op vaste tijdstippen;
- **u veel bezoekers ontvangt** zodat vreemden makkelijk onopgemerkt op kunnen gaan in de massa;
- **uw bedrijfsprocessen, -systemen en -gebouwen onvoldoende beveiligd zijn tegen criminele en terroristische activiteiten.**

HOE HERKENT U VERDACHTE HANDELINGEN EN SITUATIES?

Handelingen die niet passen in de normale gang van zaken kunnen verdacht zijn. Een signaal voor een verdachte handeling of situatie is dat die afwijkt van het normale patroon. De kans dat een signaal wijst op iets verdachts is groter als er sprake is van een combinatie van signalen. Om afwijkingen van het normale patroon te kunnen constateren moet de normale gang van zaken bekend zijn. Interne procedures en regels helpen daarbij. Daarbij moet u zich wel realiseren dat de voorbereiding op terroristische activiteiten lange tijd in beslag kan nemen. Hierdoor is het niet altijd eenvoudig om deze activiteiten op te merken.

Enkele indicaties van verdachte handelingen, die mogelijk te maken hebben met tijdstippen en locaties:

- veel aandacht en interesse van derden voor de beveiliging van uw bedrijf of voor goederen die geschikt zijn voor de voorbereiding van een aanslag;
- incidenten op tijdstippen waarop bedrijfsprocessen stil behoren te liggen, zoals een alarm dat afgaat vlak na de laatste controleronde;
- activiteiten die plaatsvinden op locaties die gevestigd zijn bij potentiële doelwitten of op locaties waar bijvoorbeeld informatie of middelen te vinden zijn die geschikt zijn voor het plegen van een aanslag.

Praktijk: Menselijke integriteit

'Is degene die voor je zit, de persoon die hij zegt te zijn? Dat is een cruciale vraag voor de uitzendbranche. Wij kunnen het ons niet permitteren iemand uit te zenden die bijvoorbeeld illegaal is, gokproblemen heeft of criminele of terroristische bedoelingen heeft. Daarom hanteren we strenge veiligheidseisen, vaak in nauwe samenwerking met onze klanten. Wij vragen van de flexwerkers een geldig legitimatiebewijs. Als een klant verder wil met een kandidaat, kan deze bijvoorbeeld een antecedentenonderzoek uitvoeren. Dit klinkt streng, ja. Maar niet als je beseft dat het om menselijke integriteit gaat.'

Arianne van Vliet, vestigingsmanager van uitzendbureau Vedior

WELKE MAATREGELEN KAN UW BEDRIJF NEMEN?

U kunt veel doen om uw bedrijf ook tegen terroristische acties te beveiligen en om goed te reageren als een incident heeft plaatsgevonden. Om een goede keuze uit alle mogelijke maatregelen te maken, is het verstandig eerst een risicoanalyse uit te voeren. In welke mate is er sprake van een terroristische dreiging in Nederland? Wat is het effect van een aanslag op uw bedrijfsprocessen? En hoe kwetsbaar is uw organisatie voor terroristische activiteiten? In een risicoanalyse wordt de kans op een terroristische aanslag ook gerelateerd aan de schade die daaruit kan voortkomen. Oftewel: risico = kans x effect. U kijkt naar het effect van de risico's op het bedrijfsproces.

Daarna kunt u een kosten- en batenanalyse uitvoeren. Het is belangrijk om te kijken of de kosten van de extra maatregelen opwegen tegen de verwachte effecten. Op basis hiervan bepaalt u zelf welke aanvullende maatregelen u neemt.

Veel bedrijven hebben al preventieve maatregelen genomen:

- er is een goed toegangsbeleid ingesteld;
- er zijn veiligheidssystemen in gebruik;
- er is sterk hang- en sluitwerk aangebracht op hekken, deuren en ramen;
- personeel is bewust gemaakt van risico's van criminele handelingen;
- referenties worden gecontroleerd bij het aannemen van nieuwe medewerkers;
- er worden afspraken gemaakt met extern personeel;
- ICT-systemen worden beveiligd en gevoelige informatie wordt vernietigd.

Veel maatregelen kan uw bedrijf al hebben genomen om criminaliteit te voorkomen. Daarnaast nemen bedrijven ook maatregelen om de gevolgen van mogelijke incidenten te beperken en te beheersen. Hierbij kunt u denken aan een ontruimingsplan of procedures bij verdachte pakketjes. Bedrijven kunnen deze activiteiten behouden en aanvullen om de kans op een terroristische aanslag en de gevolgen daarvan te verminderen.

U kunt deze maatregelen vastleggen in een veiligheidsplan. Daarin beschrijft u hoe u uw bedrijfscontinuïteit probeert zeker te stellen en hoe uw bedrijf na een incident zo snel mogelijk weer over kan gaan tot de normale gang van zaken. Maar papier alleen is niet genoeg. Uw medewerkers moeten de regels ook naleven. Dat begint met steun van de bedrijfsleiding voor het veiligheidsplan. Ook is het belangrijk dat u uw personeel informeert over alle maatregelen en procedures. En het is ook verstandig er geregeld mee te oefenen. Afhankelijk van het aantal medewerkers, kan het goed zijn een beveiligingscoördinator aan te stellen die aanspreekpunt is voor de bedrijfsbeveiliging.

WAT MOGEN BEDRIJVEN EN OVERHEDEN VAN ELKAAR VERWACHTEN?

Nederland is een open maatschappij. We kunnen niet alle gevaren uitsluiten, dus ook terroristische dreigingen en aanslagen niet. Wél kunnen we de kans erop verminderen. Omdat de overheid en het bedrijfsleven elk hun eigen verantwoordelijkheid hebben, moeten ze erop kunnen vertrouwen dat ieder de gewenste en noodzakelijke maatregelen neemt.

De overheid is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van hun goederen, diensten en personeel binnen hun gebouwen en terreinen. Dat betekent dat bedrijven ook afdoende maatregelen moeten nemen om hun eigendommen en personeel te beschermen.

Bedrijven mogen van de overheid verwachten dat die hen voldoende informeert over mogelijke dreigingen. Ook moet de overheid zorgen voor voldoende bescherming, effectieve en efficiënte werking van systemen en besluitvormingsprocessen tijdens een dreiging of aanslag.

BIJ WIE KUNT U TERECHT?

Informeer de plaatselijke politie bij dreigingen tegen uw bedrijf of uw medewerkers en ongebruikelijke handelingen en verdachte objecten.

Uw informatie is waardevol. Want zonder deze informatie kan de politie de dreiging voor uw bedrijf niet goed inschatten. Bovendien draagt deze informatie bij aan het beeld van het algemene dreigingsniveau in Nederland.

De politie beoordeelt de mate van dreiging tegen uw bedrijf en gebruikt eventueel informatie van inlichtingendiensten. De politie zorgt, als dit nodig is, samen met u voor passende beveiligingsmaatregelen. De politie informeert ook andere lokale autoriteiten, zoals de burgemeester en de (hoofd)officier van justitie.

Voor algemeen beveiligingsadvies kunt u contact opnemen met de plaatselijke politie. Voor specialistische kennis kunt u terecht bij particuliere beveiligingsadviesbureaus. Zij kunnen bedrijven ook helpen om beveiligingsmaatregelen te prioriteren op basis van risicovolle bedrijfsonderdelen en -processen. Veruit de meeste beveiligingsadviesbureaus zijn aangesloten bij een brancheorganisatie. In 2006 introduceerde de Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties (Vpb) een keurmerk dat eisen stelt aan de organisatie, het beheer van de kwaliteit en de middelen, het integriteitsbeleid en de dienstverlening. De Vpb stelt geen criteria aan de kwaliteit van de producten.

Kijk voor meer informatie op www.vvbo.nl. Natuurlijk kunt u ook contact opnemen met uw eigen branche- of ondernemersorganisatie.

Praktijk: Iedereen betrekken bij veiligheid

'Maak makkelijke doelen moeilijk en onderneem zelf actie. Dat is de crux van beveiligen tegen terroristen. Voor ons bedrijf – opslag en het vervoer van chemische stoffen – gelden stringente veiligheidsmaatregelen. Een aantal daarvan ligt erg voor de hand. Er staan hekken om ons terrein en er is cameratoezicht. Alle magazijnen en kantoren zijn afgesloten en alleen toegankelijk voor medewerkers die een op hun naam uitgeschreven badge dragen. Bovendien trainen we iedereen intern, naast het omgaan met gevaarlijke stoffen, ook in het omgaan met veiligheid. Voor het bestrijden van een incident zijn we ook voor een groot deel zelfvoorzienend. Ook een goede relatie met de hulpverleningsdiensten draagt bij aan de veiligheid.'

Lucien Govaert, Safety, Health, Quality / Human Resource manager, Te Winkel & Oomes B.V. - Chemical Logistics, Nijmegen

CHECKLIST VOOR BEDRIJVEN

In deze brochure heeft u kunnen lezen dat bedrijven soms een aantrekkelijk doelwit kunnen zijn voor terroristen en wat u kunt doen om de kans op terroristische dreiging of een aanslag op uw bedrijf te verminderen. We vatten deze informatie voor u nog eens samen in vijftien tips. Als u deze checklist doorneemt en de punten toepast die relevant zijn voor uw bedrijf bent u zeker goed op weg!

Checklist voor bedrijven:

1. Stel u op de hoogte van de terroristische dreiging voor Nederland en realiseer u welke eigenschappen een bedrijf aantrekkelijk maken voor terroristen.
2. Sta regelmatig stil bij de vraag welke specifieke risico's op uw bedrijf afkomen. Maak periodiek een risicoanalyse. Probeer uw bedrijf eens door de ogen van criminelen of terroristen te bekijken.
3. Bekijk of aanvullende beveiligingsmaatregelen de risico's effectief kunnen terugdringen. Maak een afweging tussen de kosten en de baten (effecten).
4. Stel een veiligheidsplan op.
5. Stimuleer het bewustzijn rond beveiliging bij uw medewerkers.
6. Oefen regelmatig het veiligheidsplan en de beveiligingsmaatregelen. Pas het plan zonedig aan.
7. Zorg ervoor dat medewerkers tijdig verdachte en ongebruikelijke omstandigheden signaleren en deze bij de beveiligingscoördinator melden. Die neemt zonedig contact op met de plaatselijke politie.
8. Zorg voor zichtbaarheid in en om uw bedrijf door de ruimten en omgeving schoon te houden.
9. Stel een toegangsbeleid in en een goede toegangscontrole.
10. Zorg voor een goede beveiliging van uw pand. Voorbeelden zijn goed hang- en sluitwerk, alarmsystemen, goede verlichting en video-observatie.
11. Controleer de referenties bij het aannemen van nieuw personeel. Zorg ervoor dat u te zaken doet met betrouwbare bedrijven als u extern personeel inhuurt.
12. Schenk voldoende aandacht aan het beschermen en vernietigen van bedrijfsgevoelige informatie en aan het beveiligen van uw ICT-systemen.
13. Zorg voor goede procedures voor crisissituaties waaronder ook bommeldingen, bomaanslagen en verdachte pakketjes.
14. Stel een ontruimingsplan op en houd regelmatig ontruimingsoefeningen.
15. Zorg dat u maatregelen heeft genomen zodat de bedrijfscontinuïteit van uw bedrijf niet in gevaar komt.

MEER WETEN?

Kijk op www.nederlandtegenterrorisme.nl/bedrijven. Op deze site kunt u de *Handreiking voor bedrijven. Wat kan uw bedrijf ondernemen tegen terrorisme?* bestellen of downloaden. In deze handreiking leest u meer over de maatregelen die de overheid neemt tegen terrorisme en over de inschatting van risico's voor uw bedrijf via een risicoanalyse. Ook komen beveiligingsmaatregelen om de kans op een aanslag op uw bedrijf te verkleinen, uitvoerig aan bod.

Meer informatie over de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) kunt u vinden op www.nctb.nl

UITGAVE

Deze brochure is opgesteld met medewerking van onder meer AIVD, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), VNO-NCW, MKB-Nederland, Kamer van Koophandel Nederland, Nederlands Politie Instituut, Korps regiopolitie Amsterdam-Amstelland, Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties (Vpb), Transumo, TNO, Transport en Logistiek Nederland (TLN), verladingsorganisatie EVO en Vereniging Nederland Distributieland (NDL/HIDC).

REACTIES EN EXTRA EXEMPLAREN

www.nederlandtegenterrorisme.nl/bedrijven

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Situatie	Contact	Bijzonderheden
Meldingen levensbedreigende situaties en heterdaad-meldingen van misdrijven	1-1-2	Alleen in spoedeisende gevallen
Meldingen van verdachte of ongebruikelijke handelingen	Plaatselijke politie: 0900 - 8844	Lokaal gesprekstareif
Anonieme meldingen	Meld Misdad Anoniem: 0800 - 7000	Van 08.00 tot 24.00 uur
Advies over (structurele) beveiligingsmaatregelen	Plaatselijke politie: 0900 - 8844 Beveiligingsadviesbureaus: www.vvbo.nl	De politie geeft algemene adviezen Beveiligingsadviesbureaus geven adviezen die zijn toegespitst op bedrijven
Uitvoeren risicoanalyse	Beveiligingsadviesbureaus: www.vvbo.nl	
Algemene informatie over terrorismebestrijding en bedrijven	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding: www.nctb.nl	

**Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)
November 2006**